

VESTUL ROMÂNIEI

Ziar cotidian independent Românesc în Oradea-Mare.

ACTIA și ADMINISTRAȚIA :
la Francisc Doák No. 2.
Telefon 10-02.

Director-Fondator : ȘTEFAN MĂRCUȘ.

ABONAMENTE:
Pe un an 450 Lei
Pe trei luni 120 Lei
Pe una lună 45 Lei

RĂVAȘ

EROUL NOSTRU NECUNOSCUȚ

17 Maiu. Ziua Înălțării Domnului, ziua se adună în Țara lor, pe pământul udat al României întregită. În împreună cu orfanii, văduvele, în dezrobirii, și vor trece prin poarta din șoseaua Kiseleff, mărind gloria, cari nu au căutat bogății lumești, cari ca sfinții tuturor vremurilor au rămas cea mai scumpă pe altarul neamului. Suflul lor plutește între noi. O lămură eroului necunoscut din Gara de Nord pompa învăluită în roșu, ca sânge, spre locul de onoare unde va sta, simbolul credinței și a iubirii de țară.

Așa osemintelor și mila izvorită din datorie care trebuie să-l avem față de ei, frații și copiii rămași în grija statului, față de invalizii războiului vor fi un semn de recunoștință și evidentă înțelegere, că vom și știm să ne cinstim!

Doi prieteni vechi se ncalecă la ceartă. Ministrul și un fost ministru se bat cu în fața țării la Adunarea Deputaților: — roșu la față, repede, violent și a; ca un priznel, Sassu — agitat, greoi, uminos, galben ca făclia.

Mijloacele diferă, încât la un moment nu știu dacă face diferență între interes și anarhie. Așa sunt individualitățile, așa este capacitatea omenească, care turbă în inteligență rară, și învoacă turburări interne grave, până instalizează un adevăr.

Aceia ce ne interesează pe noi, nu învinuirile reciproce, de acum ori de mai înainte. Ne interesează ca interesele generale Neamului, să fie ridicate la amvonul tății, fără patimă de partid și politică.

3/15 Maiu 1848. Dumineca Tomii. Zi de zi mare, zi de sărbătoare. Un suflet gând neamul românesc de dincoace și dincolo. Câtă înțelepciune, câtă pricepere! Spărut pe un moment toate luptele bisecule, toate neînțelegerile. Spiritul lui Avram Ibrăileanu vibrează asupra celor 6000 de români la faclie. Și pornește mulțimea. Răsună din apusenii, răsună văile spre Oșorhelu, și Turda. Vechea cetate a inimilor se bate la zidurile seculare a inamicilor și pregătește gloria de azi.

De ce atunci atâta pasiune și atâta neputință față de aceia cari au știut să fie de neamul român? De ce atâta reavoință pe amvon?

Să meditam azi cu toții! Spiritul veșnic eroi ne-a impus și cinstea reciprocă, trebuie să o întronăm în drepturile ei!

In materialismul zilei de azi, în goana după afaceri și a îmbogățirii peste noapte, cinstirea morților sfinți, cari prin jertfa lor mare ne-au lăsat ca moștenire idealul realizat este un moment de reculegere.

Și e bine că, cei mari, s'au gândit — deși cam târziu — la prăznuirea, fie și pentru două minute, a eroului necunoscut. Pe întregul întins al țării, de dincolo de Nistru până dincolo de Budapesta și dela nordul Bucovinei până în inima Balcanilor, avem presărați morți scumpi cari s'au sacrificat pentru a ne croi nouă, celor rămași în viață și generațiilor viitoare, o soartă mai bună.

Cultul eroilor este unul dintre cele mai frumoase calități la un popor.

„Cinstiți-vă morții, spune Carlyle, căci în ei cinstiți întregul vostru trecut”.

Poporul român a avut întotdeauna acest cult. Iată că azi și oficialitatea a venit să-l cetluiască.

De pe cele mai crâncene câmpuri de luptă — cu sărbătorirea cuvenită — s'a

deshumat câte un erou și a fost transportat la Mărășești unde un elev, orfan de războiu, a ales pe acela care va rămânea ca simbol al sacrificiului și al vitejiei unui neam.

Mausoleul din parcul Carol din București în care se va găsi mormântul soldatului necunoscut va fi, de acum înainte, lăcașul de reculegere, unde tot românismul se va duce să-și prosterne fruntea pentru o clipă, spre a putea să se înalțe sufletește la acele culmi pe cari le atinge numai sacrificiul de sine pentru binele general.

Când goarna va suna a jale și glorie, Joi, la ora 12, spre sicriul soldatului necunoscut, înfășurat în flamura tricoloră, își va îndrepta cu pioșenie gândul românismului întreg, oprit pe loc două minute.

Și toți cei 800 de mii de viteji, morți în volbura războiului, vor tresări prin mormintele lor răvășite pe întinsul întregii țări, căci sărbătorirea eroului necunoscut, este sărbătorirea lor a — tuturor. M. S.

Ca la noi, — la nimeni!...

Intr'un număr trecut al ziarului nostru am făcut amintire că, ziarul va primi hârtie dela Minister, și va începe să apară ca cotidian, după cum s'a și plănuit. Ne-am înșelat amar! La noi în România sunt o mulțime de forme autoritative, — iar în executare fiecare își rezervă independența. Astfel e și cu noi! Am primit hârtie dela Minister, dar oficiul de vânzare nu poate respecta ordinul Ministrului că, nu are hârtie ministerială la dispoziție.

Adecă trustul fabricelor de hârtie nu dispune de hârtie cu prețuri normale; și sârmanul consumator, care este pus la discreția fabricanților, poate cânta de cultură, poate striga de sprijin național, — a aduce hârtie din străinătate nu poate că vama îl împiedecă, iară a procura materiale din Țară poate numai cu prețuri normale și îngreunate fiind fabricile cu lucrări cu întârzieri dăunătoare.

Am fi deosebit de obligați dacă am putea afla, oare hârtia eliberată de Minister s'a folosit în întregime la scopul ei adevărat, ori ba; și am fi extrem de mulțumitori, dacă controlul s'ar face cu cât mai curând.

A pune zăvor pe producțiile intelectuale în felul acesta, nu înseamnă a propaga cultură și nu este nici civilizație. Are un alt nume, și vom numi pe nume sistemul, încât nu vom vedea îndreptările cari le așteptăm să se facă.

În urma acestor situații sperăm că, sosindu-ne hârtia comandată și plătită, la 1 lunie vom fi în situație să apărăm zilnic. Până atunci vom rămânea în haina de ziar săptămânal venind la fiecare Joie în mod regulat.

Abonați-vă la „Vestul României”

3/15 MAIU LA BLAJ

Orășelul vechiu, cu citadela lui culturală seculară a reînviat la aniversarea a 75-a a zilei din 3/15 Maiu 1848. O lume din țara întreagă s'a adunat să aducă omagiile spiritului de cărturar român, care a eșit din acest colțor de civilizație atât de modest și atât de puternic. Cu zile înainte trenurile tixite arhipline aduceau roii tineretului care a voit să ia parte la ziua de sărbătoare. Erau acolo la 6000 elevi, cu 57 școli reprezentate.

A fost reprezentat atât Ministerul Instrucțiunii publice, cât și Ministerul Artelor. D. ministru Banu a lipsit.

Luni la banchet au ținut cuvântări I. P. S. S. Mitropolitul Dr. Vasile Suciu sulevând și astăzi importanța Bisericei și a Școlilor, d. secretar general dela Instrucție Valeori despre comemorarea faptelor eroice și presă, d. director general Arghirescu dela Ministerul de Interne despre conștiința românească închinând pentru Mitropolitul Blajului, apoi dir. Ștefan Pop, Sămpălean, Agărbițeanu în numele presei spunând că: „Țara încrezătoare în semnele minunii își îndreaptă sufletele spre Blaj”.

La orele 3 încep în fața unui imens public producțiile sportive la orele 6 a fost un prea frumos concert dat de școalele din Blaj pentru elevii oaspeți. Seara a fost o audiție muzicală a corului din Beiuș sub conducerea d-lui profesor Hubic cu acompaniament de orchestră.

Marti 3/15 Mai serviciul divin s'a oficiat de către Mitropolitul Vasile al Blajului cu o asistență din elita clerului în catedrala de peste 150 ani. I. P. S. Sa după Sf. Evanghelie s'a adresat tineretului prin a predică, din cari numai la festivitățile tineretului se pot auzi — cu atâtea învățături reale și morale.

La orele 10^{1/2} s'au făcut defilarea studenților adunați din toate unghiurile țării, înaintea Catedralei, pe terasa căreia stăteau înalți prelați în frunte cu I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Vasile Suciu și P. S. Episcopul Niculescu al Lugojului Ministrul Constantinescu și Florescu S. Main, Dr. Popoviciu, Mihalache, Dr. Lupu, etc.

După aceasta s'a ținut marea adunare aniversară de 75 de ani din Câmpul Libertății tuturor Românilor la Peatră, despre care vom da în numărul viitor amănunte. De aici s'a făcut pelegrinajul la mormântul tribului Axente Sever din cimiterul bisericești.

Prânzul de onoare s'a dat la Mitropolie unde distinși oaspeți au fost găzduiți de către I. P. S. Sa Mitropolitul.

După masă s'a continuat programul cu întrecere în șină și fugă, football etc. iar seara s'a dat concertul școlilor din Blaj urmat de bal.

N. M.

„Vestul României“

Nevoea unui cotidian românesc în Oradea-Mare este mai presus de orice îndoială. La reședința oricărui județ, un ziar bine și româneste redactat, este o condiție sine qua non, nu numai ca un organ informativ, ci mai ales pentru emanciparea intelectualilor români, avizați la un ziar local, de sub influența presei minorităților.

Să privim lucrurile în față și să recunoaștem situația așa cum se prezintă iar nu cum ar trebui să fie.

Oradea-Mare astăzi n-o putem considera ca un centru românesc. Dar va trebui să devină. Și se va și face, dacă vom apuca taurul de coarne.

Și sub stăpânirea apasă Oradea-Mare era unul din cele mai însemnate emporii comerciale și industriale. Sub acest raport guvernele din toată vremea i-au dat o deosebită atenție izbutind ca contra acestei solicitări în Oradea-Mare să prefacă Bihorul și într-o puternică cetăție politică, a politicii de rasă față cu minoritățile etnice cari îl formau.

Iar orădenii și bihoreni delă conducere au știut exploata această situație în favoarea județului și în special a Orădiei-Mari. Mână în mână, comunitatea de interese și preocupările politice au garantat continuitatea programului și al sistemului politicii de stat pentru Bihor și în special Oradea-Mare, care, secondată de activitatea intensă a muncii și a capitalului acumulat, ne-au dat impunătoarea forță a capitalei județului nostru. Înainte cu 70—80 ani Oradea-Mare avea relativ puține familii ungurești, iar în mai puțin de un veac a ajuns cel mai respectat centru al politicii ungurești sub toate raporturile.

Numai urmând și noi Românii rețeta stăpânirii de ieri și aplicând corectivul vremilor de astăzi vom putea naționaliza civilizat și cu succes această cetăție ce ne stă și astăzi puternică și bine organizată în față, în armată cu instituții și tradiții vechi, experiențe bogate și cu formidabile forțe de rezistență împotriva acțiunii noastre accidentale, rudimentare și mai ales lipsită de sistem și perseverență.

Și cum, contrar situației din trecut, când politica de stat nu se potrivea cu interesele populației rurale, astăzi avem în vedere mai ales interesele județului, e firesc ca rețeta să o aplicăm *aceas* dar *invers* și armonizat.

Județul Bihor în majoritate absolută e locuit de Români, dar în Oradea-Mare suntem puțini (maximum 10.000 suflete). E firesc deci, ca prin o politică sistematică și condusă de superioare rezoane de stat, să tindem a-i imprima și capitalei timbrul românesc al județului.

Prima etapă este adunarea rândurilor noastre în Oradea-Mare. Un mănunchiu de români bine intenționați, fără deosebire de colorit politic, dar selecționați după cum s'au afirmat pe arena vieții publice, va trebui să ia în mână această acțiune. Aceasta va izbucni cu succes deplin dacă se vor izola și reduce la rolul ce li se cuvine: parvenitii și aventurierii zilelor tulburi de astăzi. Intronând cultul valorilor, opinia publică va da autoritatea morală indispensabilă operei lor de refacere și consolidare.

Investiții prin forța morală a oamenilor cinstiți din Oradea-Mare și Bihor cu autoritate dictatorială în conducerea vieții sociale românești, acești fruntași vor avea un ziar bine și româneste redactat, care să deie directive necesare ostirii sale.

Iar ca inițiativa însăși să ne dea garanția victoriei, noi provincia cerem, un șef suprem de o netăgăduită autoritate și probat prin munca sa din trecut.

Lupta se impune pe două fronturi:

1. pe teren cultural și
2. mai ales în viața economică-comercială.

I.

Școli avem multe la Oradea-Mare dar răzlețite și lipsite de un centru unic de gravitație. Acestea dăinuiesc în baza legii perseverenței funcționând izolat aparte. Activitatea lor extra-scolară trebuie concentrată și desvoltată.

Reuniuni și asociațiuni avem par'că și mai multe, totatătea biserice de sectarism sau orgoliu particular funcționând mai mult la restaurarea comitetelor pentru o activitate disproporționată cu forța elementelor ce o compun. Se impune federalizarea și unificarea lor.

O nouă, potrivită și intensă activitate va trebui să mărturisească ființa lor în Bihor unde avem 95% analfabeti și mii de semidocti.

II.

E mai greu frontul al doilea.

Oricât ne măgulește credința, că prin câteva mii de funcționari cari luptă cu traiul, am da un colorit românesc Orădiei-Mari, socotesc, că ea este o iluzie deșartă.

Până când băncile mai de seamă, toate fabricile și prin aceste centrele de desfacere, comerțul și industria nu sunt ale noastre, Oradea-Mare nu-i românească. Numai un sistem bine chibzuit poate ajuta. Ne trebuie în primul rând negustori și industriași români. Iar datorită băncilor este să-i sprijinească. După părerea mea o bancă oricât de românească sau ar fi real naționalizată, ar fi, nu o poți considera de atare până clientela ei va fi alta. Căci astel capitalul sporește numai pentru acționari și tantieme, înstărește ne-românii, dar nu contribuie întru nimic la întărirea elementului românesc din Bihor. Oare de ce n'ar putea aceste instituții să condiționeze sprljinul lor de aplicarea, în proporții echitabile și nedăunătoare, a unui număr de funcționari români la întreprinderile cari le finanțează?

Și așa, pe neobservate și cu arme civilizate, mai curând sau mai târziu, vom izbucni cu siguranță să ne întărim la noi acasă.

Când vom fi mulți dar și tari, în Oradea-Mare va pulsa o puternică viață românească. Vom avea îndreptățirea, nevoa și vom merita un teatru românesc, vor sporii ziarele și revistele noastre adecvate intereselor locale, iar Oradea-Mare va fi și în realitate un oraș românesc.

Scutul puterii de Stat ne îngăduie să muncim în liniște. Dar să și muncim!

Ar fi salutar ca cele sulevate aici să preocupe orădenii și n'ar fi dăunător dacă cei indicați ar discuta în publicitate acest complex de probleme, cari sub orice guvern și în orice vreme, trebuie să garanteze continuitatea nealterată a politicii de stat în Bihor.

Iată cel mai înălțător rost al „Vestului României” la granițele României.

Numai un suflet idealist de calibrul dlui Ștefan Mărcuș, un funcționar român și cinstit și-a pus la contribuție forțele și punga pentru a încerca desmetecirea noastră.

A înființa, susține, și redijia un cotidian, numai în proporția puterilor tale e un vis îndrăzneț când întâmpini indiferență și aplauze convenționale.

Este datorită intelectualilor noștri să-i deie tot concursul, iar al celor materialicește bine situați, să asigure existența ziarului.

Iar de nu, dl Ștefan Mărcuș se va alege cu o nouă decepție, iar noi cu osânda ce o merităm.

Beiuș, 13 Maiu 1923.

N. T. Cășma.

Ziarul nostru pentru a putea informa pe celitori cât mai bine și mai urgent, caută în tot județul corespondenți. A se adresa de urgență la redacția ziarului „Vestul României”, Tipografia Românească Oradea-Mare, chiar de acum. S'ar preferi corespondenți prin telefon.

Cultura teatrală și finanțele

IV.

(Urmare)

Pentru a asigura și promova dezvoltarea artei românești în Ardeal, se vor forma 4 echipe, ori trupe dramatice românești, cu stabilitatea în orașele Oradea-Mare, Sibiu, Timișoara și Cluj.

Echipele resp. trupele dramatice se vor forma:

1. Din trupa Teatrului Național român din Cluj pentru Târgul-Murăș, Bistrița, Dej, Șimleu, Reghin, Turda, Ciuc, Blaj și altele.

2. Din partea „Asociațiunei pentru cultura poporului român” cu ajutorul Teatrului Național din București pentru Sibiu, Brașov (pe timpul de iarnă), Făgăraș, Sighișoara, Hațeg, Orăștie, Mediaș, Caransebeș.

3. Din partea orașelor Arad, Timișoara și cu ajutorul teatrului Național din Craiova pentru Arad, Timișoara, Lugos, Oravița, Brad.

4. Din partea orașului Oradea-Mare pentru Oradea-Mare, Satu-Mare, Careii-Mari, Beiuș, Sighetul-Marmăției, Baia-Mare, (vara Brașov).

Fiecare echipă își va avea raza ei de activitate în regiunea pentru care va fi determinată și ca început va fi obligată și la propagande la sate.

Echipele Teatrelor naționale vor rămânea și pe mai departe o parte integrantă a corpului de unde au fost esmise.

La caz dacă dela Teatrele naționale nu s'ar putea cere sau dispune detașarea stabilă a echipelor necesitate, sau dacă Asociațiunea nu ar fi în situația de a organiza aceste trupe, ele se vor forma din partea Directorilor teatrelor orășenești în forma de trupe mixte. În trupele mixte concesiunea o va avea pentru întreaga regiune orașul în care este stabilit sediul ei.

Asigurarea lor materială va fi asigurată prin subvenția Statului, subvenția orașelor în a căror rază cad, și prin încasările reprezentațiilor în fiecare seară. Trupele mixte vor funcționa după un program bine stabilit în baza de rotațiune, rămânând ca nivelul artistic al trupelor să fie păstrat.

Fiind acestea chestiuni de detaliu se vor preciza la timpul lor.

Echipele trupele românești astfel organizate vor da câte 2—3 reprezentații românești la săptămână. Formațiunea numerică ar fi între 14—16 membri cu un regisor-director artistic.

În celelalte zile vor da reprezentații trupele de operă, operetă și dramă maghiare-germane ori internaționale.

Avantajul echipelor formate dela Teatrele naționale sunt prețioase, atât pentru teatru, cât și pentru public.

Se poate mai ușor alcătui un repertoriu bogat și variat, se pot crește elemente tinere-valoroase, având ocaziunea de a se manifesta, se poate încadra cu ușurință primirea artiștilor mari ai Teatrelor naționale ca oaspeți, se pot schimba membrii

Procesul Șt. Mărcuș, fost prefect orașului Oradea-Mare, la Curtea de

În 8 Mai cor. s'a desbătut la Casație din București procesul d-lui Ștefan Mărcuș, fost prefect de poliție al orașului, în fața Statului. Este încă în amintirea tuturor că în Noemvrie s'a prezentat în Oradea-Mare, noul de înlocuire d. N. V. Catana fost al Bazargic. Șt. Mărcuș personal până aci primit vre-un aviz de înlocuire. El aci personal atât la Minist. de Interne cât și foruri superioare, ca să i se dea satisfacere la cuvenită. Ministrul de Interne a făcut, nu a luat vre-o dispoziție în acest sens fiind lucrurile, Mărcuș a recurs la Curtea sație. În 23 Dec. a însărcinat la București Ștefan Venter avocat din Oradea-Mare, București cu înaintarea recursului la Casație.

Motivele au fost susținute la primele din 30 Martie de Dr. Sever Andruș din Oradea-Mare. Ne fiind procedura îndeplinită baterea s'a amânat pe 8 Mai cor.

În aceasta zi s'a prezentat din nou cu avocatul I. Logojeanu din București.

Curtea a luat în desbatere recursul Ministerul nu s'a prezentat.

Partea juridică a fost expusă de I. Logojeanu, care a motivat că nici chiar pozițiile legilor din vechiul Regat, dispozițiile față de d. Mărcuș pref. de poliție nu s'au privit ca legală. Dispozițiile excepționale privitoare la funcționarii superiori poliției, motivarea Ministerului, precum și dovezile cității ori dovada actelor disciplinare pe care se bazează motivarea Ministerului. În acest sens se știe raportul Ministerului precum și înțeleptele.

Mărcuș expune situația cum crede că un act criminal față de un funcționar al Statului de a da pe un om cu 3 copii și un mijloc iernei pe străzi, fără hrană și cărații omeniești. Expune cum a ajuns de fapt cum a organizat acel serviciu polițienesc, a fost decorat chiar atunci, când a fost dat din serviciu.

Curtea s'a retras, și după un timp al nou desbaterile constatând că înlocuirea de în Monitorul Oficial de 2 ori și anume la Vrie și la 26 Noemvrie, iară recursul d-lui a fost înaintat la 29 Decemvrie, adică a ultimul termen de 30 zile cu 2 zile mai.

Înalta curte a amânat pronunțarea s pe ziua de 12 Mai. Sentința respinge redă tardiv. D. Mărcuș, fiind întârzierea în a c vina lui, va căuta o nouă posibilitate pentru rarea drepturilor sale.

La caz dacă dela Teatrele naționale nu s'ar putea cere sau dispune detașarea stabilă a echipelor necesitate, sau dacă Asociațiunea nu ar fi în situația de a organiza aceste trupe, ele se vor forma din partea Directorilor teatrelor orășenești în forma de trupe mixte. În trupele mixte concesiunea o va avea pentru întreaga regiune orașul în care este stabilit sediul ei.

Asigurarea lor materială va fi asigurată prin subvenția Statului, subvenția orașelor în a căror rază cad, și prin încasările reprezentațiilor în fiecare seară. Trupele mixte vor funcționa după un program bine stabilit în baza de rotațiune, rămânând ca nivelul artistic al trupelor să fie păstrat. Fiind acestea chestiuni de detaliu se vor preciza la timpul lor.

Echipele trupele românești astfel organizate vor da câte 2—3 reprezentații românești la săptămână. Formațiunea numerică ar fi între 14—16 membri cu un regisor-director artistic. În celelalte zile vor da reprezentații trupele de operă, operetă și dramă maghiare-germane ori internaționale.

Avantajul echipelor formate dela Teatrele naționale sunt prețioase, atât pentru teatru, cât și pentru public. Se poate mai ușor alcătui un repertoriu bogat și variat, se pot crește elemente tinere-valoroase, având ocaziunea de a se manifesta, se poate încadra cu ușurință primirea artiștilor mari ai Teatrelor naționale ca oaspeți, se pot schimba membrii

echipelor; și ce este mai important, acest ar putea să fie organizate imediat, încât p viitor 1923/24 ar intra în funcțiune.

Importanța faptului este în destul de rată, așa că nimenea nu o poate trage la Ne trebuie timp și posibilitatea de a mulți și buni artiști ca acest timp să înarma, încât prin superioritatea și inteligența români să putem satisface exigențele culturale a tuturor cu inteligență, fără deosebi naționalitate.

Sistemul turneelor introduse până acum să dispară pentru sezonul principal. Nu în interesul artiștilor, dar nici în interesul celui, care prin aceste turnee arareori a reprezentații în întregime la nivel. Ele pot foloase materiale individuale unuia-altuia, pot stabili legături sufletești.

Aceasta a putut fi o măsură bună prima perioadă de consolidare, nici decât se poate susține pentru munca, care trebuie manifestăm în viitor.

Chiar de aceea, pe timpul cât trupa nească stabilă, va fi într'un oraș pe acela trupele de propagandă nu se va admite a prezentații în aceeași localitate.

Acest complex al întrebărilor atât de tante, cu cât va ajunge mai curând la o favorabilă, cu atât va fi mai în splendoare, viitorul artei-teatrale românești.

St. Mău.

Reșell neiertate

Intelctuali îngrămădiți în orașe prind ocazii să se strecoare în provincie. Unii o plăcere alții pentru legăturile familiare, iar alții pentru convingere. Mulți pleacă încărcăți cu atâtea reforme atâtea preocupări pentru fiecare viață, încrezători că sunt singuri chemați să dădă directivă vieții publice. Cu privirile înalte se coboară între poporul de rând să-l asculte pulsul, pasurile, doleanțele și apoi reîntorcându-se la ocupația lor să începe lupta sprijiniți de constatările făcute în clipelor.

Unul, ajuns în valurile orașelor, unde văd că se întinde soarta, viitorul alor sute de mii, se fixează direcții să aranjeze situații grele, să gestioneze, să găsească la țară în deplinul fast al vieții. Am încercat a desemna cercul pre-ocupărilor dela oraș și caut înăuntrul lui locul celor care se găsesc o legătură a țărânilor cu rolul în sfârșit în jurul cărora se învârtesc. Este problemă mult mai grea decât se pre-

zintă. Țăranul își trăiește zilele sub binecuvântarea înțeleptului, simplu în felul lui liber de preocupărilor oamenilor cu gânduri mari, depune zi cu zi o petricică în edificiul de refacere a țării, prea isbitoare sărăcia lui intelectuală care roape singurul izvor al sărăciei lui materiale, zădărnice în care se găsește cea mai mare parte. De aici colea câte o licărire de lumină.

Am avut ocaziunea să asist la o serbare aranjată de un învățător cu inimă, într-o sală de unde de înainte de război nu era dascăl. Mici, cântau cum numai ei știu, cântecele naționale, cu accente foarte subțiri și pure. Recitau poezii, piese teatrale.

În fața acestor mici fapte mi-s'a risipit o proapă fixă ce s'a conceput ca o concluzie a celor ce le văd petrecându-se sub ochii mei. Vibrațiile gingașe ale acestor suflete me-au făcut să credință a țării noastre naționale și a viitorului ei mai bine.

Dar la noi se face prea multă politică și de mulți chiar și ne-chemați. Această activitate în oraș e unde se ridică valuri patimase, se apăsă multă lume inconștientă. Unii vor fi na credință, alții vor avea scopuri bine de-terminate care tot atunci fiind orbiți de patimi po-neglijă cea mai ardentă problemă care se ridică în viața țării noastre. Politica începe cu de-clararea și de care rămân desprînse aceste probleme. Vedem că păturile sociale ale Statului nostru din mai multe părți sunt izolate și n'au legătură unele cu altele.

A lăsa țărâna fără a o lega cu celelalte probleme sociale ale vieții noastre înseamnă a o lăsa să prădă unor curente potrivnice, iar răul să se odădă e greu să-l oprești.

Intelctualii noștri ce coboară mai mult între țărani dela cari vor împrumuta multă înțelepciune și simțăminte în care trăiește și dela distanță, vedea mai limpede calea care și-au ales făuritorului, și însuși vor recunoaște marile lucruri ce se fac când conducerea se face dela țărani fără a ține cont de realitate.

Țăranul nostru trebuie ajutat din starea lui și ridicat la așa un nivel ce corespunde cerințelor de azi și să vedem că vom avea un viitor spre mai bine.

Valer Jurca.

Ziua orfanilor

Reuniunea Soc. ocrotirea orfanilor de război din Oradea-Mare a hotărât să facă o colectă Joi, în ziua de Înălțare a Domnului, pentru ajutorul orfanilor din război. Pentru această faptă așa de lăudabilă și cu scopul așa de înalt, merită ca tot omul să-și dea obolul lui. În acest scop Societatea a avut o sedință prezidată de d-na Lucia Nicolae Zigre, la care a participat din partea autorităților d. Prefect de Poliție Aurel Catana și d. Benedek Laszlo ca funcționar dela oraș. S'a fixat ca pe străzile mai animate ale orașului să se pună câte o d-nă din Reuniunea femeilor. Între orele 1—3 d-nele vor fi înlocuite, până ce vor merge la masă cu d-rele din Reuniunea femeilor. Deasemenea spre a nu se abuza prea mult de obolul cuiva, se vor vinde cocarde care se vor purta pe piept și vor costa 20 Lei.

Poată ziua va cânta muzica militară în Piața Regina Maria, iar după masă va avea loc o serbare în parcul Eminescu. Va fi bătaie cu confeti și serpentine, se vor arunca în aer rachete cu joc de lumini și fel de fel de surprize. Serbarea va dura până seara târziu.

Cohorta cercetașilor, cu urnele în mână vor strânge deasemenea, pentru copiii acelor, cari cu atâta drag și-au dat viața pentru țară.

Iată cum au fost împărțite d-nele din reuniune la urne: La urna cimitirului Olasag va fi d-na dr. Grădinaru și d-na Horvath Silvia. Lângă Banca Bihoreana d-na A. Gramma și d-na Raksanyi Iolan. Lângă Biserica gr.-or. d-na Horvath și d-na Cornelia Erdelyi. Lângă Biserica gr.-cat. d-na Lucretia Frenzt. Pe str. Alexandri d-na St. Sulyok. Lângă cafeneaua Minerva d-na colonel Aricescu, d-na Teodorescu și d-na Curcariu. În Piața Unirii d-na dr. Ille și d-na Catana. În Piața Regina Maria d-na Mihelyi și d-na Moskovits. Lângă cafeneaua Palace d-na general Moga și d-na Feder. Lângă cafeneaua Royal d-na Horvath, d-na primar Bucico și d-na col. Bardsos. Lângă Banca de Credit Ungară d-nele din Reuniunea femeilor reformate. Lângă prăvălia Huzella d-na dr. Pellé, d-na Filip și d-na Szucs. La colțul str. Poștei d-na Butyka și d-na Materny. Lângă Biserica Minorităților d-na Kassay și d-na Kolb, d-ra Pollermann, d-ra Baranyay, d-na Acs, d-na Mandy, d-na dr. Moldovan, d-na Belitzay, d-na Schwartz, d-na dr. Roth, d-na col. Ritter, d-na Koltay, d-rele Borbé, d-ra Csuka și d-ra Frater. Pe str. Sanislau d-na Borbé, d-na Nagy, d-na Virich, d-na Lakatos, d-na Popp G., d-na E. Popp, d-na Nadarasz, d-na G. Papp, d-ra Klemens, d-ra Freiler și d-na Peredy. Lângă Hala Comercială d-na Marcsu, d-na dr. Popa și d-na Ganea, Pe str. Neculai Jiga d-na Coroi și d-na Horvath. În Parcul Eminescu d-na dr. Bardsos, d-na Schull, d-na Lévy și d-na Némethy. Piața Bisericii Velența d-na canonic Horvath.

Credem că colecta va avea tot sprijinul dorit și că toți vor contribui pentru această operă filantropică.

Ordonanță

Noi Aurel V. Catana Prefectul Poliției Oradea-Mare,

Având în vedere că în ziua de 17 Maiu a. c. urmează să se țină serbările cu ocazia înmormântării Ostașului necunoscut.

Având în vedere dispozițiunile luate de Ministerul de Interne și comunicate nouă spre executare.

Ordonăm :

Ca în ziua de 17 Maiu a. c. ora 12 precis toată activitatea din acest oraș să înceteze timp de 2 minute.

Pietonii, vehiculele și trenurile se vor opri ori unde se vor găsi.

În localurile de petrecere, în teatru, cinematografe magazine etc. orice activitate va înceta.

Uzinele și fabricile, cum și tramvaiele electrice vor înceta lucru.

Repetăm că aceasta încetare de activitatea va începe la ora 12 ziua precis și nu va dura decât două minute.

Semnalul de încetarea activității se va anunța printr'o salvă de tun, iar reluarea ocupațiilor prin altă salvă de tun.

În acest interval toți sunt obligați a se supune dispozițiilor luate prin prezenta ordonanță.

Cu această ocaziune mai ordonăm, ca începând din ziua de 17 Maiu ora 7 dimineața și până la ora 22 (10 seara) toate casele să arboreze drapelul național român.

În aceasta zi va fi repaus duminical, conform dispozițiilor prevăzute de lege, iar

În timpul dela ora 9,30 și până la ora 11 dim. circulația vehiculelor cum și al tramvaielor este strict interzisă pe str. General Moșoiu Calea Dorobanților și Piața Unirii, urmând ca pe aceste străzi să treacă procesiunea.

Contravenienții vor fi aspru pedepsiți atât de organele polițienești cât și de organele militare.

Col. Bardsos Aurel V. Catana
Comandantul Comendurii. Prefectul Poliției.

Adunarea generală a Reuniunii „Sfânta Maria“ la Oradea-Mare

Duminecă în 13 l. c. și-a ținut Reuniunea Sf. Maria a credincioșilor din parohia gr. cat. Oradea-Olosig, a V-a adunare generală în sala festivă a liceului de fete cu un program bogat și variat. Adunării i-a premers pregătirea cuvenită lansându-se de cu bună vreme un apel către toți credincioșii gr. cat. atât din parohia Olosig cât și din Orașul nou pentru participare la adunare și pentru a se înscrie ca membrii la aceasta Reuniune. În acest apel s'a remarcat și înnoirea ce s'a făcut în organizarea Reuniunii. Anume ca Reuniunea să-și poată asigura mai bine scopul, care este: 1. Să dea Preacuratei Fecioare un cult deosebit; 2. De a perfecționa membrii la lumina principiilor creștinești și 3. De a desvolta cu puteri unite un viu apostolat caritativ, s'au format în cadrele Reuniunii patru secții: a) Secția Eucharistică, a cărei membri dau un cult special lui Isus din sf. Taină a Eucharistiei; b) Secția pentru paramentele bisericești, care țin în ordine și curetenie biserica, altarul și vestimentele liturgiei; c) Secția caritativă, care cu mijloacele ce le are, lucrează pentru sanarea mizeriilor bolnavilor și d) Secția pentru cunoștințele religioase, compusă din o seamă de conferențieri, pentru luminarea credincioșilor, asupra celor mai necesare chestiuni religioase.

Programul adunării a fost compus în așa fel, ca acela să promoveze scopul Reuniunii. Adunarea o a deschis d. Dr. Demetriu Chiș senator și decanul Baroului avocațial, ca președintele lumesc al Reuniunii. Cel dintâi ia cuvântul M. On. Alexandru Mihuțiu vicerectorul seminarului gr. cat. și administratorul interinal al parohiei Olosig. D-na arată care este scopul Reuniunii, pe ce căi vrea Reuniunea să-și ajungă scopul și cu ce mijloace lucrează. Apoi în sincere și călduroase cuvinte aduce prinos de recunoștință bine meritată întemeietorului, organizatorului și sufletului de până acum a acestei Reuniuni rep. de veșnică pomenire cândva Ioan Gențiu fost canonic onorar și protopop, care îndemnat de dragostea ce a avut față de Eucharisticul Isus și față de virtuțile Preacuratei Fecioare Maria, a crezut de salutar să unească forțele răslețe ale credincioșilor în aceasta Reuniune,

pentru binele și folosul lor sufletesc.

La ridicarea nivelului serbării, a contribuit foarte mult corul elevelor gr.-cat. dela liceul de fete și a școalei normale gr.-cat. din localitate, care sub conducerea d-lui prof. Ambroziu Iluțiu au executat câteva cântări mariane. Au fost foarte reușite și recităriile d-șoarei Mărioara Ianoviciu elevă la școala normală gr.-cat. a d-lui N. Goia student la teologie, asemenea cântase d-șoara Janetta Mureșan acompaniată la pian de d-șoara Elenuta Man. Punctul culminant al adunării a fost fără îndoială conferința II. Sale Dr. Iacob Radu canonic, prelat papal, care într'o prelegere foarte frumoasă a arătat, care este scopul la care trebuie să tindă Reuniunea sf. Maria și peste tot, care este scopul reuniunilor pii relevând faptul că, pentru decăderea nivelului moral al societății de azi este vinovată în primul rând necredința, care domnește toate păturile societății noastre. Publicul emoționat, ultimele cuvinte ale conferinței le ascultă în picioare.

După acesta se aduce la cunoștința membrilor, că în sedința din 9 Maiu s'a propus de președinte laic, de nou d. Dr. Dem. Chiș pe care apoi adunarea generală îl alege cu unanimitate. Dsa, în cuvinte calde mulțumește membrilor pentru binele Reuniunii. Se face apoi cunoscută membrilor noua organizare a reuniunii și se cetește raportul despre activitatea societății din anul trecut și despre starea materială a Reuniunii.

Acelora cari din orice motive n'au putut lua parte la adunarea generală, Comitetul Reuniunii prin aceste le face cunoscut, că înscrierea de membru în Reuniune se poate face oricând, la secretarul Reuniunii. Cei cari doresc să se înscrie sunt rugați a indica și secțiunea în care doresc a lua parte.

Pp. Mihuțiu.

Locul climateratic, Stâna de Vale pe anul acesta l-au luat în arendă internatele române din Beiuș. Aceste se vor îngriji, ca oaspeții să fie cât se poate de bine serviți cu mâncări, beuturi și camere bine înzestrate.

Avagiile muștei „columbaca“

De la anul 1700 musca columbaca nu s'a mai vădit cu atâta furie, ca astăzi. Până acum 15 mii de vite albe moarte.

Anul acesta musca „columbaca“ — care în toate țările face parte din familia țânțarilor, a venit în forma unui nor, cu o furie ne mai pomenită. Iși de o lărgime de 40—50 de kilometri în Valea Vlcea, Olt și Ardeal mai întâi și îndreptându-se spre regiunile împădurite.

Aceste insecte — în goana lor — străbat județul în 2 sau cel mult, 3 zile.

Musca aceasta a făcut și victime omenești. În comunele Tetoica și Bănești din județul Vlcea a fost ucisă o femeie cu 2 fete ale ei.

Fiind periculoasă și contra sănătății populației, ca un tratament nou se recomandă a se lua imediat rănile cu o soluție de 10 la sută iodic și a se da vitei să bea alcool: țuică, țuică, etc.

† Generalul Christescu

Vineri 11 cor. a fost înmormântat la cimitirul Bellu din București marele general fostul șef al Marelui Stat Major Constantin Christescu. I s'a dat onoruri cari se cuvin celor mai aleși fii ai neamului.

Reproducem din ziarul „Universul“, din condeiul distinsului publicist Stelian Popescu următoarele:

Generalul Christescu, s'a născut țăran, într'un sat uitat din Argeș, și a trecut în nemurire ca un mare general.

Încă nu știu mulți cât de mare general a fost Christescu și ce suflet deosebit, pe lângă extraordinarele calități militare, vibra în acest om care cu ocaziunea războiului balcanic, dând dovada strălucitelor lui aptitudini, produsese invidia care l-a urmărit până în pragul morții.

Este opera lui Christescu organizarea armatei române în retragerea dela Iași, iar când ceasul sosi, el luă și comanda acestei armate cu care deslănțu celebra ofensivă dela Mărășești la sfârșitul lui Iulie 1917. Când istoria nepărtinitoare va vorbi și documentele militare neîntunecate de patimă se vor desgropa, atunci se va vedea cine a fost generalul Christescu.

În ceasul când la ora 9 dimineața, în ziua de 31 Iulie 1917 în plină bătaie i s'a luat comanda armatei I de și marea ofensivă era ordonată a începe la ora 9 jum., l'am văzut. Sta la biuroul său trist, cu capul rezemat pe ambele mâini și oftând imi spuse: „Vezi amice. Acum mi-a venit rândul și mie. Dacă vei scăpa din necunoscutul către care mergem, scrie și despre aceasta ceva“.

Nici după aceasta generalului Christescu nu i s'a recunoscut tot ce era el și a fost și în urmă un tolerat eșind din războiul cel mare, fără ca măcar lui să i se fi dat, ca la atâți alții decorația „Mihail Viteazul“.

Văd acum ridicându-i-se osanale chiar din câmpul adversarilor și detractorilor lui, scriu revoltat episodul de mai sus.

Prea se repetă de la o vreme această mare îndrăzneală și pentru ca ea să nu se transforme în obicei, socotim că este timpul să o înfierăm — chiar de nu ar fi locul azi — cum se cuvine pentru ca răul să se curme odată.

Ancheta teatrelor la Ministerul Cultelor din București

În zilele de 3 și 7 Mai și-a ținut ședințele sale comisia specială emisă de ancheta convocată la Ministerul Cultelor și Artelor pentru rezolvirea unor probleme importante în viața teatrală dela noi. Ședințele au fost prezidate de dir. gen. al teatrelor deputat Vasilescu Valjeanu. În comisie au luat parte d-na Bulandra-Sturza Voiculescu, d-nii dir. Dumitrescu, colonel Moldovan, insp. Șoimescu, Livescu, Sturza, delagatul Ministerului de Finanțe, primar Robu, Ștefan Mărcuș, Dimitriade, Penescu dir. Teatrului Național din Iași.

În baza celor expuse în ședințele plenare, comisia hotărăște a propune d. Ministru al Cultelor și Artelor:

1. Intensificarea propagandei naționale;
 2. Câștigarea fondurilor în acest scop.
- Spre a ajunge la rezultate propune:
1. Organizarea Teatrului Național la Cernăuți;
 2. Organizarea Teatrului Național din Chișinău;
 3. Complectarea personalului dela teatrele Naționale din Iași, Craiova, Cluj;
 4. Subvenționarea alor trei trupe de Minister;
 5. Organizarea după putință de trupă de dramă și comedii românească în Oradea-Mare, Arad, Timișoara, Brașov ori Sibiu;
 6. Sumele încasate din taxele de lux să fie puse la dispoziția Ministerului Cultelor și Artelor;
 7. Ajutor pentru propaganda la sate;
 8. Reducerea taxelor de lux pentru reprezentațiile trupelor de propagandă;
 9. Eliberarea concesiunilor luând în considerare propaganda națională.

S'a pus în discuție și chestiunea trupelor mixte, dară în această privință nu s'a ajuns la o deplină înțelegere. Imprejurările nu le sunt cunoscute tuturor, și ideea pare prea nouă. S'a hotărât — că se va hotări.

Discuțiile spre sfârșit au fost deplasate, încât nu s'au putut lua hotăriri la mai multe chestiuni importante vitale ale teatrelor. S'a accentuat și de astă dată, că în cadrele posibilității să se dea curs liber dezvoltării culturale a conaționalilor noștri. Au fost scoase la iveală comentariile ziarelor prea pripite și tendențioase, cari nu puteau să schimbe convingerea membrilor din comisie.

Pe ziua de 15 este chemat d. inspector Isac la București, el va aduce decisiile și cu privire la teatrul din Oradea-Mare, care va trebui să satisfacă pe toți fără deosebire.

D. Ștefan Mărcuș președintele comisiei teatrale a debarat la dorința d. Ministru Banu un nou memoriu la București, care l-a înaintat Ministerului Artelor prin Direcția Generală a Teatrelor, anevând totodată și postulatele Comisiei teatrale pentru concesionarea teatrului orașenesc „Regina Maria“ pe stagiunea teatrului a anului viitor.

Sperăm că decisele cari se vor lua de Minister vor servi pentru asigurarea menținerii prestigiului național, și pentru oțelirea forțelor prin cultură teatrală. S. M.

Adunarea comitetului teatral

Marti 15 Maiu la ora 5 p. m. a avut loc o adunare a comitetului, determinată de prezența d-lui inspector general al teatrelor Șoimescu. Au fost de față d-nii Iulian Peter, Bucico, Șoimescu, Giurgea, Catana, Dr. Popa, G. Bota, Eug. Speranția, Soós, Popper, Katona Béla, Parlagy, Kelen, Șimonca, Hovani, Benedek, Dejeu, iar ca preșident d. Șt. Mărcuș. Președintele ia cel dintâi cuvântul mulțumind d-lui Șoimescu pentru interesul ce-l poartă cauzei teatrului, atât de arzătoare la noi.

D. Bota mai cere încă odată să se precizeze rolul comitetului teatral. Înțelege ca votul să fie numai consultativ, dar nu admite ca acest vot să fie desconsiderat. D. Iulian Peter arată d-lui Bota, că numai considerațiunile de înalt ordin cultural a adunat pe membrii comitetului teatral și că consiliul comunal va fi nevoit să țină seamă de părerea acestui comitet. De altfel consiliul comunal nu se asociază la atitudinea izolată a unuia dintre membrii săi. În continuare d-sa propune trei soluții în chestia teatrului: 1. teatru românesc, 2. teatru unguresc, 3. teatru româno-maghiar. Se oprește ea a treia ipoteză, singura care ar împăca mai bine cele două culturi.

D. inspector Șoimescu răspunzând d-lui Bota că pune mare preț pe votul consultativ al comisiei teatrale și că ministerul studiază o nouă organizație și în această privință. Trecând la chestia teatrului arată că pentru propagarea generală, independent de timp și de loc, numai cultura curată, înaltă, va rezolva chestiunea înțelegerii. Trecutul istoric, prezentul și așezarea orașului Oradea-Mare, face pe d. Ministru să se intereseze de aproape de mișcarea culturală de aici. După ce mulțumește d-lui Șt. Mărcuș, pentru a nu se pierde timpul prețios, d. Șoimescu cere precizări, spre a putea duce cu domnia sa lucruri limpeză d-lui ministru, care este foarte binevoitor și sub auspiciile căruia se vor realiza dorințele Orădanilor.

D. notar public Dr. Popa după ce critică sistemul trupelor de turneu, și pe cel stagionar, cări nu ne oferă totdeauna garanția unei arte la toată înălțimea sa, se oprește la proiectul d-lui Mărcuș pentru a cărui realizare cere concursul material și moral al ministerului.

D. Katona Béla arată că față de responsabilitatea pe care o au pentru cultura maghiară, întreabă pe d. inspector ce garanții se dă că o organizație româno-maghiară va da rezultate bun și ce sprijin material va da ministerul. Același lucru îl întreabă și d. Popper.

D. Aurel Catana spune că pentru armonizarea culturalei româno-maghiare, nu vede altă cale decât realizarea planului d-lui Mărcuș.

D. Kelen este pentru această armonizare, dar să nu se uite că în Oradea-Mare, publicii românesc care se duce la teatru e compus mai mult din funcționari, cari

n'ar putea să susțină teatrul în mod efectiv. E nevoie dar de o subvenție a Statului. Amintind de situația comitetului teatral, spune că votul său trebuie respectat.

D. Dejeu prezintă un vechiu memoriu a cetățenilor de origine maghiară, prin care se spune că fără o subvenție de 2 milioane pe an, garantată timp de 10 ani, nu poate fi vorba de o înțelegere de teatru după planul Mărcuș.

D. Mărcuș lămurește comitetul, arătând că memoriul e de pe vremea când încă planul „socotelilor“, nu au fost controlate și de reprezentanții maghiari, dar că pe urmă d-sa a dovedit cu cifre și cu calcule pozitive, că pretențiile cu cele 2 milioane sunt exagerate. D. Peter Iulian răspunzând colegilor unguri, le atrage atenția că nu se mai poate vorbi de majorități de o parte sau de alta, căci dacă ungurii au majoritate în oraș, românii au majoritate covârșitoare în județ. Nu trebuie să ne tot așteptăm la sprijinul Statului, ci mai mult la al publicului.

D. Speranția arată dorința de sinceră colaborare și amintește colegilor maghiari, că publicul românesc se duce la teatrul unguresc și că frumos și folositor ar fi ca să fie reciprocitate în această privință.

D. Dr. Popa roagă pe d. inspector să se ia măsuri urgente de înlăturare a dezideratelor, spre a nu mai rămâne în această situație nelămurită, care omoară și situația și pe indivizi.

D. inspector Șoimescu arată că Statul dă subvenții teatrelor naționale, iar pentru restul țării s'a hotărât ca echipe alese și foarte dese să vină în toată țara pentru propaganda culturală românească. Dacă stă ministerul de vorbă cu teatrul din Oradea-Mare, o face pe baza garanției ce i-o oferă comuna, care desigur știe de ce are nevoie. Interesul este ca cei ce suferă sincer și vor să se apropie de noi cu suflete curate să-și aibă teatrul lor. Dar atâta vreme cât se părește terenul culturale înalte trecându-se la preocupări de fonduri, ministerul culturale nu ar mai putea sta de vorbă cu nimeni. Ministerul știe ce are de făcut pentru cultura poporului; iar când întâlnește inițiativa particulară, îi dă tot sprijinul, ca să se poată produce artă perfectă. E nevoie mai întâi de sinceritate.

D. Popper declară că ungurii vor frecventa și ei teatrul românesc, fiind doritori de a ne cunoaște limba și cultura.

După alte mici discuții se aduce următoarea moțiune:

Comisiunea teatrală acceptă ideea colaborării pe terenul artistic sub forma de trupă româno-maghiară și cere binevoitorul concurs al guvernului pentru realizarea acestei idei prin sprijinul său material și moral.

Seneca

A N U N T

Le pune în vedere d-lor patroni următoarea hotărâre a primăriei Oradea-Mare în conformare întocmai:

Se ridică prețurile maxime pentru excepțiunea cafelei cu lapte și a laptei se va servi cafeaua cu lapte cu cal 5 Lei și 50 bani — pentru funcționari 4 Lei și 50 bani — pentru funcționari 3 Lei și 50 bani — pentru funcționari 2 Lei și 50 bani — pentru funcționari 1 Lei și 50 bani.

Proprietarii sunt obligați a întocmi în cafenele la vederea publicului lista tururilor consumațiilor.

Dela aceste prețuri funcționarii vor de o reducere de 25% în urma stabilirii lor prin carnetul de identitate.

Aurel V. Catana,
Prefect al Poliției Orașului

Din Maramureș

Primum dela corespondentul nostru: Intelectuali și fruntași maramureși constituit un comitet de luptă pentru reînființarea „Episcopiei Maramureșului“. Fiind sediul — Mănăstirea din Peri — în Cehoslovacia, urma ca noul sediu să vină Sighetului.

După ce s'au înființat până acum episcopii ortodoxe românești — suntem și noi uniți în drept a cere reînființarea celei episcopii, care este mândria Maramureșului.

Episcopia Gherlei cu cei recăștitașii Hajdudorog păstrează 700.000 de suflete la marginea geografică a eparhiei. Trebuind tești și cele administrative nu pot fi îndestulate mai ales la frontieră, unde neamul are interese superioare de îngrijire. Bisericele naționale românești, care eșica un'tă după noul proiect de Constituția este a guvernului să se îngrijească de satisfacerea trebuințelor sufletești ale Maramureșului, care ruinați prin granițe nedrept lipsiți de păduri și pășuni alpine, trebuie iască din mila guvernelor.

În Sighet, Regiunea silvică posedă tul intravilanele și edificiile de lipsă pentru țarea unei episcopii, chemată a întări rocel mai încolțit de invaziunea hebreism și pocăitismului. Averiile „erariale“ sunt smuși români sub urgia vremurilor de robie. Că reînființării episcopiei se pot și alte părți pentru susținerea primei instituții naționale oțălit sufletele strămoșilor noștri luptători.

În acest înțeles au decis și soborarii topoșești și la sinodul eparhial din 12 reprezentanții clerului au îndrumări hotărâre susțină pentru cler și popor în sinod în tătaria sfânta cauză a reînființării străbunei pii cu sediul în Sighet. Comitetul își va prin d. vice-președinte vicariul Ilarie Bormoriul, care este sinteza aspirațiilor noastre sericești-culturale.

Față de sinod și laici arată un viacă chestiunea autonomiei bisericești după cația stavropighiei patriarhului Antoniu din stantinopol din 1399, care a servit ca juri canonică pentru „Statutul Organic“ a Șaguna cu concursul mirenilor este actuală rica unită nici când nu a avut lipsă de poporului, ca acumă când trăește din popor. Luați poporul în șanturile noi bisericești, și atunci nici Porțile Iadului nu învinge.

Subvenții culturale

Cetim în „Patria“ că subvenția a fost redusă prin buget cu suma de 50.000 atunci a fost urcată subvenția „Cele Trei“ la 100.000.

Nouă ne convine să fim drepiți, și o cu atât mai mult, fiindcă d. Dr. Aurel I. prezent este atât Președintele Despărțământului „Astra“ din Bihor, cât și primul vice-președinte la Reuniunea fără președinte „Cele Trei“.

Cunoaștem însemnătatea ambelor culturale, și ori-care naiv va concede că a concipiat și aceea ce este „Astra“ de nu se poate compara cu aceia, ce a dorit vească „Cele Trei Crișuri“. Reuniunea azi are decât o revistă bine redactată. E bine, să sprijinim ori-ce muncă devotată culturală, să o servim cu mâna dreaptă. Trebuie să dară nu să luăm în Ardeal!

INFORMAȚIUNI PROSPECT DE EMISIUNE

în vederea serbărilor de mâine ziarul nostru
astăzi Miercuri seara, cu o zi înainte.

A. S. Moștenitorul de tron Carol a fost
at la gradul de General de divizie coman-
dant Regimentului vânătorilor de munte și
aeronauticii.

Personale. D. Prefect Iulian Peter a fost
Inspector administrativ la Inspectoratul cu
VII. În Inspectorat rangează județele din Ar-
Bihor, Făgăraș, din Moldova: Botoșani,
va, din Bucovina: Suceava, Sărojinești, din
abia: Soroca și Bălți.

Această însărcinare este pentru viitor.
Decamdată rămâne Prefectul orașului Oradea-
și a județului Bihor ca până acum, fără ori-
nimbare, și cu competența mai mare.

Primul serviciu liturgic solemn al epi-
scopului dr. Florian Stan se va celebra la
rală greco-catolică în 4/17 Maiu la orele 9
Răspunsurile se vor da de corul sub condu-
prof. Vomicica.

D-nii Inspectori generali din Ministerul
Artelor Șolimescu și Giurgiu au
cut ziua de 15 Maiu în chestiuni oficiale la
Oradea-Mare. Sosind din Timișoara și Arad, d.
Șolimescu face ancheta teatrală, pentru stabilirea
lilor, pe anul viitor. D. Giurgiu s'a interesat
în tablou istoric care se află depozitat la
de administrație și este destinat pentru mu-
din București. De aici au plecat spre Cluj
departe.

Rezey Augustin jude de instrucție a de-
scă în mod subit în etatea de 45 ani. Funera-
s'au făcut azi din casa Lukács György 45.
doleanțele noastre.

D. Clintoc a fost numit prin decret regal
șef al contabilității la orașul Oradea-Mare. El
un funcționar probat, care a făcut serviciu la
ortul Justiției.

D. Kakas șeful oficiului de dare și-a dat
isia d-lui primar Bucico. Demisia a fost pri-

Scritorii români la Timișoara. Marți au
t în Timișoara Scriitorii români. La gară au
întimpinați de autoritățile civile și militare,
ale și delegații diferitelor societăți și reuniuni.
ții oaspeți au vizitat Muzeul, Biblioteca, Biserica
drală, oiselinatelor fabricile din oraș. La ora 5
m. a avut loc șezătoarea artistică literară, în
Grand. Juri dimineața, scriitorii români au
cat înspre Lugoj.

O lucrare literară a Princesei Ileana.
S. R. Princesa Ileana a terminat o lucrare
ară ce va apare în curând și care este înti-
ată „Visul Mioriței.”

Membru nou în comisia teatrală. Cu
zia demisionării dlui Hegedüs ca membru în
misia teatrală, a fost numit d. Bela Kelen, care
mai fost membru în aceasta comisie.

Se dau în concurs parochiile române
te: Fărcaș, Carei-Mari postul III preot și
Oradea-Mare-Olosig cu termenul de 1 Iulie a. c.

Cons. orașului Oradea-Mare în ședința
azi a hotărât să schimbe numele Străzii Teatru-
după numele lui Andrei Ady — a marelui
policist.

Un legat de 800 milioane pentru cultură.
Cominecă a încetat din viață în București marele
cher Jaques Elias. Intreaga sa avere care se
ică la enorma sumă de 800 milioane lei a lă-
o pentru cultura mondială. Din această sumă
va ridica o nouă fundație culturală la București
e va purta numele tatălui donatorului: „Mene-
s Elias”.

Turneul corului „Hubic” prin Ardeal.
într'un orașel al Bihorului, din Belușul vechilor
scăli modeste, unde și-a păstrat cu modestie și
arcentie talentul ne trimbișat, profesorul compo-
r Francisc Hubic pornește zilele acestea într'un
rneu prin Ardeal, cu corul cu orchestră, care-i
partă numele. La 13 Maiu, corul „Hubic” a cântat
burghia la Oradea-Mare, în 14—15 la Blaj, în
la Alba-Iulia, iar în 17 la Cluj, în sala Con-
servatorului.

Cu bucurie aducem la cunoștința ceti-
torilor noștri, că am angajat pe ziua din
1 Iunie ca șef redactor pe d. C. Covurlu-
lanu dela ziarul „Universul” din București,
iară ca corespondent pe d. Ciuceanu publi-
cist bine apreciați Prin aceasta ne apro-
plem de realizarea „visurilor” noastre.

In m-moria lui Gheorghe Lezăr. Dl Ion
Matei, deputat, a înalțat în adunarea deputa-
ților, un proiect de lege pentru înființarea unei
școli normale în Avrîg (Jud. Făgăraș) care să
poarte numele marelui dascăl „Gheorghe Lezăr”.
Adunarea deputaților a admis cu unani-
mitate.

Ca viitor șef al marelui statmajor sunt indi-
cate numele d-lor general Mărdărescu și Rudeanu.
Generalul Rudeanu comandă actualmente
corpul III de armată.

Din partea Episcopiei române unite
de Oradea-Mare se vor trimite în anul școlar
viitor mai mulți tineri de pe cl. VII—VIII liceale la
institutele teologice renumite din Roma. Doritorii
se pot adresa Cancelariei episcopiei române unite
Oradea-Mare.

Primăria orașului Oradea-Mare a stabilit
tariful nou al birjelor. Executarea a fost sus-
pendată pe 8 zile din partea prefecturii județului.

Prefectura de Arad a suspendat apariția
ziarului „Arader Zeitung” pentru articole jigni-
toare la adresa Franței.

Direcțiunea generală C. F. R. a luat
dispozițiuni ca eliberarea biletelor de băi să se
facă cu începere dela 15 Mai a. c.

S'a hotărât ca începând dela 1 Iunie, să
se ordonanzeze tuturor funcționarilor statului cota
de spor dela Aprilie.

Vagoane cl. IV. S'a hotărât ca la toate
trenurile să fie adăugate vagoane cl. IV. Prețul
biletelor va fi cât jumătate cl. III.

Din Timișoara ni se scrie: La 1 Mai s'au
sădit în Piața Libertății mai mulți stejari, cari să
aducă aminte de marile zile ale războiului pentru
unirea neamului și a încoronării celui dintâi Rege
al tuturor Românilor. Ce frumos ar fi dacă și'n
Oradea-Mare s'ar cugeta lumea și la cultul acelora
ce este frumos.

S'a scumpit posta. Dir. P. T. T. Oradea-
Mare publică tarifa mai nouă: Cu data de 15 l. c.
tarifa scrisorilor pentru străinătate se schimbă în
felul următor: Austria, Cehoslovacia, Italia, Iu-
goslavia, Polonia și Ungaria pt. scrisori până la
20 grame 4'50 lei, în celelalte țări 6 lei. Mai de-
perete pentru fiecare 20 grame încă 3 lei. Scrisori
deschise în țările de mai sus însăre se vor taxa
cu 3 lei, în celelalte țări cu 4 lei. Imprimare de
orice categorie după 50 grame 1 leu. Recoman-
darea în ori care țară 6 lei. Taxa de recunoștință
pentru fiecare țară este 6 lei. Taxa de reclamație
ori unde 12 lei. Tutungeriile sunt obligate a vinde
publicului mărcile puse în circulație.

Exhumarea eroului necunoscut la Clucea.
Comemorarea eroilor necunoscuți s'a celebrat cu
mari solemnități în toate țările. S'au luat dispo-
zițiuni să se exhumeze (desgroape) de pe toate
fronturile române câte un erou necunoscut. Aceștia
vor fi trimiși la Mărășești, unde un orfan de război,
va alege din ei un sicriu. Mortului care se va afla
în acel sicriu i-se va ridica un monument în Ca-
pitala țării. Acela va fi eroul necunoscut: simbolul
sutelor de mii de eroi cari s'au jertfit pentru patrie.
Pe frontul dela Clucea Joi a avut loc exhumarea
desgroparea eroului necunoscut. Se adunase lume
multă îmbrăcată de sărbătoare în frunte cu preoți
și intelectuali veniți din Cluj și Oradea. Serviciul
divin a fost pontificat de părintele Truța și pro-
topopul gr.-ort. Munteanu din Huedin. A asistat
o companie de onoare care a dat onorurile militare
eroului necunoscut. Cuvântări înălțătoare au rostit
părintele protopop Munteanu și d. Octavian Goga,
care a descris în cuvinte mișcătoare până la lacrimi
tragedia eroului necunoscut, care a ajutat la fău-
rirea României-Mari. Sicriul a fost transportat apoi
pe un car cu patru boi la gară, așezat într'un
vagon și dus la București..

„Tipografia și Librăria Românească S. A.”
în Oradea-Mare a hotărât în adunarea generală
ținută la 26 Februarie 1923, ridicarea capitalului
social dela Lei 500.000 la Lei 1.150.000 și anume
prin emiterea a 5000 bucăți acții cu prețul nomi-
nal de 200 Lei bucata.

Fie cine, care participă la urcarea capitalului
prin subscripția acțiunilor, nu numai că-și pla-
sează capitalul său în avere reală, dar contri-
buește și la o operă culturală națională care prin
străduința intelectualilor din regiunea de frontieră
a Țării, are să devie o piatră fundamentală a zo-
nei culturale.

Societatea dispune de o avere, a cărei va-
loare întreit trece peste sumele cari până acuma
s'au investit în ea. Avem o tipografie care lucrează
cu 6 Hp. la 5 mașini, avem compactorie, avem o
librărie cu aproape toate cărțile de seamă și cu
un bogat deposit de papetărie. Avem stocuri de
cărți prețioase-didactice editura proprie, precum
am organizat un institut litografic cu forță motorică,

Bilanțul nostru, prezentat pe anul de gestiune
1922, arată situațiunea favorabilă în care ne
aflăm. Dorim însă, ca în mod hotărât și delini-
tiv dezvoltarea institutului nostru.

Consiliul de administrație a fost însărcinat
cu ducerea la îndeplinire hotărâre adunării gene-
rale, și publică prospectul de emisiune asupra
celor 500 Obuc. acții, sub următoarele condiții:

1. Acționarii vechi au dreptul a semna ac-
țiuni noi în proporție 1 : 2.
2. Referitor la acționarii noi Cons. de Adm.
t-și rezervă dreptul a accepta subscripțiile sau a
le refuza.

3. Acțiile să emit:
a) pentru acționarii vechi cu cursul de 200
Lei în plus 25 Lei spese de fondare, la o ac-
ie, iară;

b) pentru acționarii noi cu cursul de Lei 225
în plus lei 25 spese de fondare la o acție.

4. Acționarii vechi au să se declare până la
1 Iunie cor. la Direcțiunea Societății Oradea-Mare
(Strada Francisc Deac No. 2). Această declarație
va avea valabilitatea semnării și ea obligă pe
declarant la toată plățile conform proiectului de
emisiune. În caz de nedeclarare dreptul de prefe-
rință se va considera ca pierdut.

5. Condițiile de plată sunt:
a) la data subscrierii 50% a sumei semnată
în plus 25 Lei spese de fondare după fiecare
acție;

b) la 1 Iunie a cor. 25% a sumei semnată;

c) la 1 Sept. a cor. 25% a sumei semnată.

6. Încât semnatorii nu vor vărsa sumele

conform condițiilor stabilite, se vor aplica dis-
pozițiunile codului comercial și ale statutelor.

7. Acțiunile nou esmise beneficiază de pe
anul de gestiune 1923 o dividendă, care cores-
punde la 50% a profitului net ce se za hotărâri de
împărțit între acționari.

8. Termenul de subscriere se fixează până
la inclusive ziua din 1 Iunie a. cor.

9. Liste de subscriere sunt depuse la:

a) Banca Generală a Țării Românești în

București;

b) „Bihoreana” Institut de Credit și Econo-

mii R. A. Oradea-Mare;

d) „ ” filiala Marghita;

e) „ ” „ ” Vășcău;

f) „ ” „ ” Tinca;

g) „ ” „ ” Salonta-Mare;

h) Banca Centrală de Ind. și Com. S. A. Cluj;

i) „ ” „ ” Oradea-Mare;

j) Banca Românească filiala Oradea-Mare;

k) Banca „Frontiera” S. A. Oradea-Mare;

l) Librăria Românească Oradea-Mare, (Str.

Parcul Traian 6);

m) „Doina” S. A. Beiuș;

n) Banca Marmarosch, Blank & Comp. S. A.

sucursala Oradea-Mare;

o) Biroul Central al Societății Noastre (Str.

F. Deac No. 2.)

Oradea-Mare, la 1 Martie 1923.

Consiliul de Administrație.

Toți depozitarii de ziare cari doresc
sa desfacă și ziarul nostru, să se adreseze
direct Administrației ziarului la Oradea-
Mare, Str. Fr. Deak No. 2.

CRONICA ECONOMICĂ

Cursul devizelor la Oradea-Mare

9 Maiu 1923

Corona maghiară	32
Marca	47
Coroana austriacă	340
Coroana Cehă	620
Francul francez	1380
Francul elvețian	3730
Dollarul	208
Lira	1015
Fontul șterling	960

Bursa din Zürich

BERLIN — — — — —	123
NEW-YORK — — — — —	55450
LONDRA — — — — —	—
PARIS — — — — —	3695
MILANO — — — — —	269250
PRAGA — — — — —	165250
BUDAPESTA — — — — —	1025
VIENA — — — — —	00078

DIVERSE ȘTIRI ECONOMICE

Ministerul de Finanțe a luat dispozițiunea ca dela 1 lunie să înceapă în toată țara lucrările comisiunilor fiscale de pe apel.

Noua organizație a poștelor în Ardeal. Prin noua organizație a poștelor, au fost desființate regionalele din Ardeal. Fiecare județ are un oficiu de reședință în capitala județului, condus de un diriginte. Peste un grup de județe are autoritate

un inspector general. Într'un județ toate oficiile depinzând de oficiul de reședință sunt sucursale ale acestui oficiu. Inspectoratul spre a ușura lucrările ministerului din București și ca o încercare de decentralizare, are dreptul să ordonanzeze fără aprobare prealabilă sume până la 3000 lei.

Comisiunea economică superioară, a refuzat să acorde autorizația de funcționare celei mai românești întreprinderi din Ardeal. E vorba de societatea *Întreprinderile forestiere din Cluj*, înființată acum 3 ani și jumătate cu autorizația Consiliului dirigent. Această întreprindere are la bază capital românesc și întreg consiliul de administrație este alcătuit numai din români, și încă nu din români de cetățenie ci de români prin naștere. Respingerea autorizării de către comisiunea superioară economică s'a produs în ciuda autorizării obținute de numita întreprindere din partea comisiei speciale economice de pe lângă ministerul de industrie. Faptul a produs mare impresie și el va fi adus și în discuția parlamentului.

Concurs. Se publică concurs pentru furnizarea lemnului necesare școalei de moașe pentru anul 1923. Ofertele închise și sigilate sunt a se înainta la administrația institutului până în 28 Maiu. Recurenții au să-și prezinte dovezile de capacitate și garanție în 28 Maiu la ora 4 p. m. în localul administrației când se vor deschide ofertele. Condițiunile de furnizare se pot afla la cancelaria institutului în orele oficioase. Plata se face imediat după furnizare. *Administrația.*

Direcție Generală a Comerțului comunică tuturor Soc. An. că ori și ce cerere a lor trebuie să fie trecută pe la Inspectoratul Comercial Oradea-Mare pentru ași da avizul. Contrariu cererea lor nu va fi luată în considerare.

ULTIMA ORA

Din ocaziunea sosirii a corpului eroului necunoscut în Capitala țării întreg orașul este pavozat. Au sosit delegațiile tuturor regimentelor a detașamentului de marină italian și englez, și o mulțime imensă ocupă Gara de Nord. Pe peron apare figura Regelui Ferdinand, membrii guvernului, Președintele Camerei și a Senatului, P. S. Sa Cristea Mitropolit Primat, episcopi, generali, senatorii și deputații. Trenul sosește la orele 4. Cierul intonează cântece bisericești, ofițerii ridică corpul, care este purtat în trăsură cu 8 cai spre biserică Mihai Viteazul.

București. — Timpul vrea să știe că vor eși din guvern d-nii Sassu, Florescu și Banu, iar în urma mișcărilor studențești Ministerul Angelescu. Vor primi portofoliu ministrii Inculț, Nistor, Dir. General la C. F. R. Tancred Constantinescu și Eftimin Antonescu. (Rador.)

„Lupta” comunică că Ministerul de Război lucrează la o nouă împărțire a corpurilor de armată.

Cluj. — A sosit ord. Min. de Instrucție privitor la manualele și hărțile cari vor fi folosite prin școli. S'a ordonat închiderea imediată a școlilor unde se vor constata cărți de acestea, iară din 1 Sept. în școli nu se va putea folosi nici o carte tipărită în Ungaria.

Londra. — Răspunsul rusesc la adresa engleză este conciplată în termeni concilianți.

Nr. 8575/1923.

PUBLICAȚIUNE DE LICITAȚIE.

Hotelul „Regina Maria” (Széchenyi) formând proprietatea orașului pe lângă scoaterea din vigoare a publicațiunei de licitație din 8 Maiu cor., publicăm noua licitație.

Obiectul îl formează:

1. 28 camere de oaspeți.
2. 2 săli de mâncare și o culină.
3. locuința restaurantului 3 camere.
4. Accesorii 1 grajd, 1 șopron, 1 culină de spălat, 1 depozit de carne, 2 pivnițe.

Acestea localități se dau în chirie cu începutul din 1 Nov. 1923 pe termen de 6 ani, adică până la termenul de 31 Oct. 1929.

Ofertele, în scris se vor înainta la Primăria orașului et. I. Nr. 26 până la termenul închise în plic de 24 Maiu cor. orele 12 a. m.

La oferte se va anexa și recunoașterea de depunere a casieriei primăriei orașului asupra sumei de Lei 20,000 adică douăzeci mii Lei în bani gata ca cauțiune.

Condițiile detaliate se pot vedea în biroul consilierului economic sub No. 26.

Oradea-Mare, la 12 Maiu 1923.

Ionaș m. p.
cons. economlc.

Federala „Crisul” (Piața Regina Maria Nr. 1) din Oradea-Mare a angajat un nou conducător român din Seliște pe Dl Nicolae Răuciu. Magazinul este asortat cu tot felul de articole de prima necesitate. Funcționarii și instituțiile primesc reducere. Sprijiniți comerțul românesc!

Diverse Știri Politice

Ministerul de externe a primit gramă din Paris, prin care se com. vernului că, comisiunea Ambasade Paris a admis nemodificat raport siunei interallate asupra delimitării dintre România și Ungaria.

Toate apelurile și intervențiunile de Unguri pe lângă guvernele aliate, lângă Liga Națiunilor, prin care cereau cedarea orașelor de graniță Satu Oradea-Mare ș. a. au rămas zadarnic.

Lausanne 11. — Rador. — Un intras trei focuri de revolver asupra d. tului sovietic dela Lausanne, Vorofski a fost ucis pe loc. Au mai fost grav secretarul privat al lui Vorofski, d. A fostul șef al serviciului de presă de pe ambasada rusă din Berlin și un rus kowski. Atentatul a avut loc la hotelu pe timpul mesel. Atentatul a fost în probabil în numele ligel naționale aștilor elvețieni, de către un anume fost ofițer elvețian, care în urma at. tului s'a predat poliției și a fost ar.

Intre gruparea centrală a guvernului aietic și economiștii ruși comuniști cu C. a. frunt, s'a ivit un conflict acut. De revoluț. sunt sătui, mai mult decât de monarhie.

Din Roma se anunță că familia engleză a sosit acolo și a făcut o vizită ficiului Papal, schimbând fotografiile, și tinându-se în modul cel mai cordial.

Se anunță că situația politică din O. e tot încordată și că regele George continuă fi la discreția comitetului revoluționar cond. colonelul Plastiras. Ministrul României la ar fi făcut unele demersuri, pentru amelior. relațiilor dintre comitetul revoluționar și e regală.

Abend din Viena află că asociația dosto prepară noul turburări în Burgenland. elementele favorabile lui Horthy. Această i care ar fi pusă în execuțiune la sfârșitul lunie.

„Gazette de Lusanne” din 2 Mai află privire la confederația danubiană atât de dorită de unguri. Ungurii nu se resemnează soarta lor. Ei acuză pe cehi de imperia pentru că ei au încorporat la statul lor per. Dar ei uită, să amintească, că fostul lor militarist, federal și tiranic era un amalgam maghiari, de slavi, de germani și români, gași prin violență să grăveze la orbita B. pesta. Ungurii au intrigat în contra păci. Trianon, Londra și Roma. Budapesta era blă. la Praga, Belgrad și București. O șansă a federațiunei danubiene ar deștepta la v. toate speranțele lor de odinioară.

Sindicatul muncitorilor din Essen dela Krupp au hotărât, să țină grevă de protest. contra hotărârii la persoana patronului. Decis. s'a adus contra voinței Direcțiunei firmei și a Krupp.

Ministrul președinte maghiar Bethlen e în străinătate și tratează asupra împrumutului ghiar. A fost chemat și Garami, tost ministrul guvernul Károlyi. Se caută legătari prin Londra și Paris ca să se cimenteze politica un. rească, și ca să câștige creditul necesar.

București. — Azi a început la Curtea Cassație desbaterea recursului Schina, decis mu. adus. Schina rămâne arestat și pe mai departe (Rador.)

Se caută o dactilografă,

care pe lângă limba română mai vorbește cel puțin și limba maghiară.

== BANCA CENTRALA PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERT S. A. ==
Filiala Oradea-Mare. Piața Unirii No. 2. Et. I.